

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

ภูมิปัญญาปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรีกับการประยุกต์ใช้ในการออกแบบตกแต่ง ผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรี

นภดล สังวาลเพชร

สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ทัศนกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email: noppadol.sa@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรีด้วยภูมิปัญญา วัสดุ รูปแบบ และเทคนิคศิลปะการปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ จากช่างผู้เชี่ยวชาญด้านการปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี เน้นศึกษาถึงรูปแบบ และเอกลักษณ์ของสกุลช่างเพชรบุรีจะเห็นได้ว่ารูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ในงานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรีที่สามารถช่วยสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรีได้ ประกอบด้วยความสมมาตรเป็นการพลิกแพลงไปตามสติปัญญา และอารมณ์ความรู้สึกของช่าง จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของสกุลช่างเพชรบุรีรูปแบบการปั้นลวดลายให้มีลักษณะพลิกพลิ้ว ปั้นลวดสลักพันเกี่ยวกัน โดยใช้โครงลวดช่วยในการยึดเหนี่ยวรูปแบบตัวทับลาย โดยช่างปูนปั้นได้นำรูปแบบของการแกะสลักไม้มาประยุกต์เป็นงานปูนปั้น โดยการปั้นลายยื่นออกมาจากผนังหน้างานปิดทองร่องกระจก นอกจากเป็นส่วนช่วยเสริมให้งานปูนปั้นเด่นยิ่งขึ้นแล้วยังเป็นการปกป้องให้เนื้อปูนมีอายุยืนนานขึ้น เนื่องจากทอง และกระจกจะเป็นสิ่งที่เคลือบเนื้อปูนไว้ไม่ให้โดนแดด และฝน เมื่อระยะเวลาผ่านไปส่งผลให้เนื้อปูนกลายเป็นหิน และเมื่อทองหรือกระจกหลุดออกก็ยังคงความสมบูรณ์ของงานปูนปั้นไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าคุณสมบัติเฉพาะตัวของปูนสด มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ออกแบบผลิตภัณฑ์สาธารณะ เนื่องจากเป็นปูนที่ผสมกับน้ำมาก่อน จึงมีการซึมซับน้ำ และมีช่องทางระบายและระเหยน้ำได้ดี ไม่มีผลต่อการยึดหรือหลุดตัวของเนื้อปูนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ

คำสำคัญ: ปั้นปูนสด, สกุลช่างเพชรบุรี, ผลิตภัณฑ์สาธารณะ

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-ธันวาคม) ๒๕๖๐

Volume 11 Number 1 (January – December) 2017

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

Fresh Stucco Sculpture Wisdom of Phetchaburi Craftsmen via Designing and Decorative Adaptation with Public Products to Create Identity of Phetchaburi Province

Noppadon Sangwalpetch

Crafts Product Design, Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

email: noppadol.sa@ssru.ac.th

Abstract

This research purposes to design and decorate public products to create identity of Phetchaburi Province by using wisdom, materials, form and technique of fresh stucco art of Phetchaburi Craftsmen, by using interview method to interview expert technicians. This research emphasized forms and uniqueness of Phetchaburi Craftsmen. It can be seen that the unique form in fresh stucco of Phetchaburi Craftsmen which can help create identity of Phetchaburi Province consists of asymmetry; it is flexible according to intelligence, emotion and feeling of technicians until it is created to be specific form of Phetchaburi Craftsmen. Form of pattern stucco; so that it has wavering nature of molding of the design, inserted alternately, by using wire frame to help in fastening; form of overlapping of design. Stucco technicians bring the form of wood carving to be adapted as stucco work. The sculpture is made by protruding from walls of gable. Fixing of gold in glass groove, other than being the part help stucco to be prominent, it protects lime, so that lime will have longer life, because gold and glass will coat with lime so that it will not expose to the Sun and rain. When time passes, it will result in lime becoming rock. When gold or glass loosens, perfectness of stucco work exists. Furthermore, it was found that specific property of fresh lime had appropriateness in using for designing of public product, because lime is lime mixing with water, so lime can absorb water and it has draining channel and water can evaporate. There is no result on extension or shrinking of lime due to changing of temperature.

Keywords: Fresh stucco, Phetchaburi craftsmen, Public products

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-ธันวาคม) ๒๕๖๐

Volume 11 Number 1 (January – December) 2017

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทแทนที่การผลิตด้วยแรงงานมนุษย์แบบเดิม ส่งผลให้สินค้าที่ออกสู่ตลาดมีคุณภาพ รูปร่างลักษณะคล้ายคลึงกัน ผู้ผลิตจึงเกิดการตื่นตัวในการสร้างกลยุทธ์การผลิตให้เกิดความโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อสร้างความแตกต่างความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีมาผนวกเข้ากับคุณลักษณะเด่นจากพื้นฐานที่มีอยู่อันเกิดจากสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นภูมิรัฐภูมิปัญญาอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนา และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ อีกทั้งเป็นการสร้างมูลค่าจากคุณค่าทางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (อภิสิทธิ์ ไล่สัตว์ไกล, 2553: 5)

ศิลปวัฒนธรรมจึงถือเป็นสิ่งพิเศษที่มีคุณค่า สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เพราะยิ่งความเจริญทางวัตถุของโลกก้าวหน้ามากเพียงใดความต้องการในการแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์จะยิ่งเพิ่มพูนขึ้น ซึ่งสิ่งที่จะแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์ได้ดีที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวันคือ การบริโภคสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาหรือทักษะของมนุษย์ด้วยตนเอง (ศิริอร หริมปราณี, 2553: 15)

ศิลปะปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาหนึ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติเป็นเทคนิคการประดับตกแต่ง ที่ช่างไทย นิยมนำ มาใช้ในการตกแต่งลวดลายบนงานสถาปัตยกรรมที่ก่อสร้าง ด้วยอิฐหรือ ศิลาแลง มีปรากฏตั้งแต่สมัยทวารวดี และยังคงเป็นที่นิยมสืบต่อกันมาทุกยุคสมัย ดังจะพบเห็นได้ตามโบราณสถานโดยทั่วไป ลวดลายเครื่องสถาปัตยกรรมที่ทำจากปูนปั้น มีทั้งที่เป็นรูปบุคคล รูปสัตว์ ลวดลายพันธุ์พฤกษา เป็นภาพเล่าเรื่องและอื่นๆ อีกมาก มีทั้งที่ทำเป็นภาพนูนสูง นูนต่ำ หรือทำเป็นประติมากรรมลอยตัวทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคตินิยมและมีมือช่าง สร้างสรรค์สืบต่อกันมาจนได้เอกลักษณ์ประจำชาติ ที่มีรูปแบบตามอุดมคติที่แสดงออกทางความคิดผ่าน รูปทรง การจัดองค์ประกอบ และเรื่องราว เป็นศิลปะที่มีความวิจิตรงดงาม ประณีตละเอียดอ่อนแฝงไว้ด้วยอารมณ์และความรู้สึกอย่างลึกซึ้ง

เมื่อประมวลคุณค่าของงานศิลปะปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี จะเห็นได้ว่ามีลักษณะของความงามผ่านรูปทรง และลวดลาย ที่สามารถโน้มน้าวให้เกิดความเชื่อ ความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธาเป็นสำคัญ นอกจากคุณค่าทางด้านความงามแล้ว ศิลปะปั้นปูนยังมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีซึ่งเป็นคุณค่าพิเศษ เพราะนอกจากวัตถุประสงค์เพื่อการตกแต่งแล้ว ยังแฝงไว้ด้วยคติ แนวคิด ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของตัวอาคารที่สร้างขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังแสดงเรื่องราวอันเป็นจริงตามจารีตประเพณี และระเบียบแบบแผนที่มีอยู่ในอดีต ด้วยเหตุนี้ ศิลปะปั้นปูนสดจึงเป็นของมีค่าสามารถแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทยและยังใช้ในการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับความนิยมมากในการนำมาใช้ประดับตกแต่งอาคารที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติ งานประดับอาคารทันสมัยเหล่านี้ใช้แนวทางของงานศิลปกรรมไทยโบราณมาประยุกต์ใช้ โดยนอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้เกิดภูมิทัศน์เมืองใหม่ซึ่งสามารถเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นส่วนช่วยให้การดำเนินวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายบนพื้นที่นั้นเกิดความสอดคล้องกับการใช้พื้นที่ร่วมกัน

(shared space) เกิดเป็นภูมิทัศน์อันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างเอกลักษณ์ภูมิทัศน์เมืองให้เป็นที่น่าจดจำต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม รูปแบบ แนวคิด และภูมิปัญญาจากงานศิลปะการปั้นปูนสด ล้วนเป็นคุณลักษณะพิเศษที่มีคุณค่าสามารถนำมาเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นที่ต้องการของสังคมความเป็นมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต ด้วยการหล่อหลอมรูปแบบที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัว คุณสมบัติของวัสดุ และภูมิปัญญาในกระบวนการสร้างสรรค์งาน รวมถึงคติแนวคิดในงานปั้นปูนดำ มาผนวกเข้ากับเทคโนโลยี กระบวนการผลิตสมัยใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์สาธารณะให้เป็นสภาพแวดล้อมในการสร้างเอกลักษณ์ของเมือง ผู้คนที่สัญจรสามารถรับรู้เข้าใจรายละเอียดของพื้นที่อันเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยสร้างจินตภาพของเมืองให้จดจำได้ง่ายขึ้นและส่งผลกลายเป็นอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมในปัจจุบันได้อย่างลงตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อออกแบบและตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะที่สามารถสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรีจากผลสรุปแนวทางการออกแบบจากภูมิปัญญาการปั้นปูนสดจังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยภูมิปัญญาการปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรีกับการประยุกต์ใช้ในการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ ภูมิปัญญา และเทคนิคในการสร้างสรรค์งานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์

1.1 สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านรูปแบบ ภูมิปัญญา และเทคนิคในการสร้างสรรค์งานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรีจากแหล่งต่างๆ ทั้งทางด้านวรรณกรรม บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่ในการสำรวจและแบบสัมภาษณ์

1.2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงรูปแบบ ภูมิปัญญา และเทคนิคในการสร้างสรรค์งานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรีที่ได้จากการการลงพื้นที่ในการสำรวจ และแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา

2.1 สรุปข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวความคิดในการออกแบบ

2.2 ร่างแบบและพัฒนาต้นแบบให้ได้แบบที่สมบูรณ์

2.3 ทำการผลิตเพื่อได้ต้นแบบจริงและนำเสนอ

2.4 ประเมินผลงานออกแบบเพื่อนำปัญหามาปรับปรุง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 จากการศึกษาภูมิปัญญาการปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรีกับการประยุกต์ใช้ในการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรีเน้นการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาทั้งทางด้านวัสดุ รูปแบบ และเทคนิคในการสร้างสรรค์งานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี พบว่า

ด้านวัสดุปูนสด หรือปูนดำ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะปูนปั้นสกุลช่างเพชรบุรีนั้น มีความแข็งแรงทนทาน จึงเป็นวัสดุทางภูมิปัญญาชนิดหนึ่งที่มีความเหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ประเภทนี้มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยวัสดุที่มีความแข็งแรงทนทานเพราะต้องสามารถรองรับสภาพอากาศ และการใช้งานได้ทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของปูนสด เนื่องจากเป็นปูนที่ผสมกับน้ำมาก่อน จึงมีการซึมซับน้ำ และมีช่องทางระบายและระเหยน้ำได้ดี ไม่มีผลต่อการยึดหรือหดตัวของเนื้อปูนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิบ่อยๆ โดยมีส่วนผสมประกอบด้วย

1. ปูนขาว ถือได้ว่าเป็นวัสดุหลัก มีหน้าที่ทำให้ก้อนปูนมีความแข็งแรงด้วยแรงยึดของแคลเซียม โครงสร้างจะแข็งตัวมากยิ่งขึ้นเมื่อเวลาผ่านไปนานเพราะอนุของแคลเซียมในตัวปูนขาวจะจับยึดกันเองอย่างทั่วถึงทำให้เกิดความแข็งแรง ดังนั้น จึงต้องมีปูนขาวเป็นหลักในการทำปูนดำจะขาดไม่ได้ ซึ่งจะต้องเลือกเอาปูนขาวบริสุทธิ์ที่ไม่ปนเปื้อน และมีความละเอียดผ่านตะแกรงตาถี่เป็นฝุ่นแป้ง

2. ทราย ทรายเป็นวัสดุที่มีหน้าที่ทำให้แน่นแข็งและทรงตัว ซึ่งเม็ดทรายที่แทรกอยู่ในปูนดำนั้นจะทำให้เกิดความแข็งแรงแน่นตัว อีกทั้งทำให้เกิดการทรงตัวได้ดีในขณะที่ปูนยังเปียกเพื่อใช้ปั้น และหลังจากปั้นเสร็จแข็งตัวแล้ว จะขาดทรายไม่ได้ ซึ่งทรายที่จะนำมาใช้ต้องเป็นทรายน้ำจืด มีความละเอียดผ่านตะแกรงตาถี่ๆ มาแล้ว และจะต้องสะอาดไม่ปนเปื้อนดินโคลน หรือละอองฝุ่น หรือเศษวัสดุอื่นใด และจะต้องไม่ใช่ทรายที่เกิดจากหินผุ

3. กระจาดขาง หรือขางข้าวแห้ง เป็นวัสดุที่จำเป็นอย่างหนึ่งในการนำมาเป็นส่วนผสมของปูนดำสกุลช่างเพชรบุรี มีหน้าที่เป็นเส้นใยเพื่อเหนียวประสานภายในก้อนปูน จะช่วยยึดโยงกลุ่มปูนไว้ด้วยกัน แต่อายุไม่นานก็จะสลายไป จากนั้นปูนจะยึดกันเอง การเลือกเส้นใยใช้ในปูนดำจะมีความแตกต่างกันไปแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าเส้นใยเป็นส่วนผสมที่สำคัญอย่างหนึ่งของปูนดำ

4. น้ำตาลโตนด และกาวหนังสัตว์ เป็นวัสดุที่มีบทบาทสำคัญในปูนดำ เนื่องจากมีหน้าที่เป็นตัวยึดระหว่างอนุเล็กๆ ให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน แต่จะทำหน้าที่เป็นตัวยึดในระยะสั้นๆ พอนานไปก็จะสลายตัวปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของปูนยึดกันเองต่อไป กล่าวได้ว่ากาวหรือตัวยัดนั้นเป็นส่วนผสมที่สำคัญสิ่งหนึ่งในปูนดำ สำหรับขางจะใช้อะไรเป็นตัวยึด สามารถจะเลือกใช้ได้ตามความสะดวกในการหาและการใช้งาน ซึ่งจะแตกต่างกันตามสภาวะของท้องถิ่นนั้นๆ

ด้านรูปแบบ นำลักษณะเฉพาะตัวเรื่อง ความอสมมาตร ตัวทึบลาย และความพลิ้วไหว มาใช้เป็นแนวทางหลัก โดยนำลักษณะความอสมมาตรนำมาจากท่วงท่าของครุฑ บริเวณหน้าบันอุโบสถวัดเขาบันไดอิฐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบความอสมมาตรของสกุลช่างเพชรบุรี

ภาพที่ 1 ภาพครุฑ วัดเขาน้ำไดอิฐ จังหวัดเพชรบุรีต้นแบบความเหมาะสม
ที่มา : ภาพถ่ายโดย สยมภู เทียนสุวรรณเมื่อวันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ภาพที่ 2 ภาพรูปแบบการปั้นที่มีลักษณะพลิกพลิ้ว วัดเขาบันไดอิฐ จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : ภาพถ่ายโดย สยมภู เทียนสุวรรณเมื่อวันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ภาพที่ 3 ภาพรูปแบบตัวทึบลาย วัดเขabanไดอิฐ จังหวัดเพชรบุรี

ที่มา : ภาพถ่ายโดย สยมภู เทียนสุวรรณเมื่อวันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ด้านเทคนิค ใช้เทคนิคการประดับกระจกปัจจุบันงานปูนปั้นตามรูปแบบของช่างเพชรบุรี นิยมนำวิธีการ
ลงรักปิดทองและกระจกสีมาประดับตกแต่ง ซึ่งช่างในสาขาประณีตศิลป์เรียกว่า งานปิดทองร่องกระจก เมื่อดูแล้ว
จะแพรวพราวมีลายเด่นเป็นสง่า วิธีการปิดทองร่องกระจกนั้น ช่างจะดำเนินการหลังจากงานปูนปั้นเสร็จสมบูรณ์
แล้วเพราะนอกจากเป็นส่วนช่วยเสริมให้งานปูนปั้นเด่นยิ่งขึ้นแล้วยังเป็นการปกป้องให้เนื้อปูนมีอายุยืนนานขึ้นอีก
ด้วย

ภาพที่ 4 เทคนิคการประดับกระຈก วัดเขابقไดอัฐ จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : ภาพถ่ายโดย สยมภู เทียนสุวรรณเมื่อวันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ตอนที่ 2เป็นการนำเอกลักษณ์เฉพาะของสกุลช่างเพชรบุรี ทั้งด้านวัสดุ และรูปแบบของการสร้างสรรค์งานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี มาใช้ในการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรีซึ่งประกอบด้วย เสาไฟประติมากรรม และป้ายบอกชื่อซอย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัสดุ รูปแบบ และเทคนิค การสร้างสรรค์งานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี ได้แนวทางในการออกแบบ โดยนำรูปแบบความสมมาตร ลวดลายพลิกพลิ้ว รูปแบบตัวทับลาย และการประดับกระຈก มาใช้ในการร่างแบบเป็นเสาไฟประติมากรรม และป้ายบอกชื่อซอย ดังภาพที่ 5-9

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

ภาพที่ 5 ภาพแบบร่างที่ 1

ที่มา : ภาพร่างโดยนภดล สังวาลเพชรเมื่อวันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2559

เป็นการนำเอาท่วงท่าของครุฑ บริเวณหน้าบันอุโบสถวัดเขว้านไดอิฐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบความ
อสมมาตรของสกุลช่างเพชรบุรีและลายช่อหางโตมาใช้ในการออกแบบ

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

ภาพที่ 6 ภาพแบบร่างป้ายบอกชื่อยแบบที่ 1
ที่มา : ภาพร่างโดย นภดล สังวาลเพชรเมื่อวันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2559

เป็นการนำลายช่อหางโต มาประกอบกับครุฑแบกในท่วงท่าที่แสดงถึงรูปแบบความสมมาตรของสกุลช่าง
เพชรบุรีมาใช้ในการออกแบบ

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

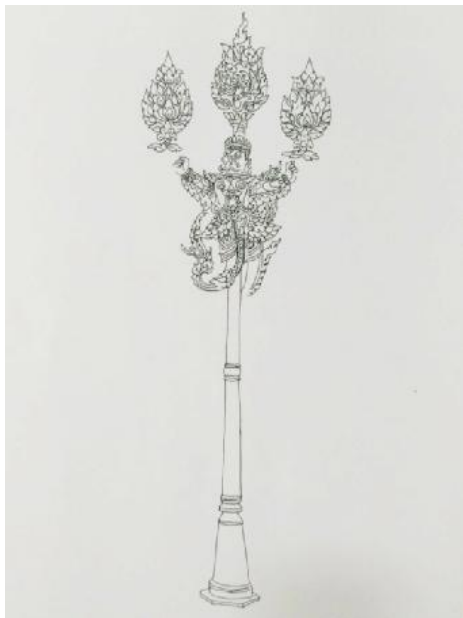

ภาพที่ 7 ภาพแบบร่างป้ายบอกขอบแบบที่ 2
ที่มา : ภาพร่างโดย นภดล สังวาลเพชรเมื่อวันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2559

เป็นการนำลายช่อหางโต มาประกอบกับครุฑโดยจัดตำแหน่งของครุฑไว้ส่วนบนเพื่อแสดงให้เห็นรูปแบบ
ความสมมาตรอย่างชัดเจน

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

ภาพที่ 8 แบบร่างเสาไฟประติมากรรมแบบที่ 1
ที่มา : ภาพร่างโดย นกตล สังวาลเพชรเมื่อวันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2559

เป็นการนำลายซ้อหางโต 3 ซ้อ มาประกอบกับครุฑในท่วงท่าที่แสดงถึงความสมมาตร

ภาพที่ 9 แบบร่างเสาไฟประติมากรรมแบบที่ 2
ที่มา : ภาพร่างโดย นภดล สว่างลเพชรเมื่อวันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2559

เป็นการนำลายช่อหางโต มาประกอบกับครุฑในท่วงท่าที่แสดงถึงความสมมาตร ลดลายช่อหางโตให้เหลือเพียง 2 ช่อ เพื่อลดทอนรายละเอียด และแสดงความชัดเจนของครุฑได้มาก

สรุปและอภิปรายผล

จากผลสรุปการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรีด้วยภูมิปัญญาด้านวัสดุ รูปแบบ และเทคนิคศิลปะการปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี จะเห็นได้ว่ารูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ในงานปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรีที่สามารถช่วยสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรีได้ ประกอบด้วย

1. ความสมมาตรเป็นการพลิกแพลงไปตามสติปัญญา และอารมณ์ความรู้สึกของช่าง จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของสกุลช่างเพชรบุรี

2. รูปแบบการปั้นลวดลายให้มีลักษณะพลิกพลิ้ว บั้นลายสอดสลับพันเกี่ยวกัน โดยใช้โครงลวดช่วยในการยึดเหนี่ยว
3. รูปแบบตัวทับลาย โดยช่างปูนปั้นได้นำรูปแบบของการแกะสลักไม้มาประยุกต์เป็นงานปูนปั้น โดยการปั้นลายยื่นออกมาจากผนังหน้าบัน
4. งานปิดทองร่องกระจก นอกจากเป็นส่วนช่วยเสริมให้งานปูนปั้นเด่นยิ่งขึ้นแล้วยังเป็นการปกป้องให้เนื้อปูนมีอายุยืนนานขึ้น เนื่องจากทอง และกระจกจะเป็นสิ่งที่เคลือบเนื้อปูนไว้ไม่ให้โดนแดด และฝน เมื่อระยะเวลาผ่านไปส่งผลให้เนื้อปูนกลายเป็นหิน และเมื่อทองหรือกระจกหลุดออกก็ยังคงความสมบูรณ์ของงานปูนปั้นไว้ดังเช่น ศิลปะปูนปั้นวัดเขาน้ำใส จังหวัดเพชรบุรี
5. คุณสมบัติเฉพาะตัวของปูนสดมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ออกแบบผลิตภัณฑ์สาธารณะ เนื่องจากเป็นปูนที่ผสมกับน้ำมาก่อน จึงมีการซึมซับน้ำ และมีช่องทางระบายและระเหยน้ำได้ดี ไม่มีผลต่อการยึดหรือหลุดตัวของเนื้อปูนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมิปัญญาด้านวัสดุ รูปแบบและเทคนิคศิลปะการปั้นปูนสดสกุลช่างเพชรบุรี และนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ และเป็นตัวอย่างในการค้นคว้า และต่อยอดภูมิปัญญาเชิงช่างของไทยด้านอื่นๆ ต่อไป
  - 1.2 เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรมีการศึกษากลุ่มสกุลช่างอื่นๆ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางด้านวัสดุ และเทคนิคที่ให้ผลชัดเจนยิ่งขึ้น
  - 2.2 ควรมีการนำภูมิปัญญาด้านอื่นๆ มาร่วมด้วย อาจช่วยสร้างอัตลักษณ์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาลย์ สหัสสพาศน์. (2559). *เอเชียปูนปั้น*. สัมภาษณ์, 26 มีนาคม.
- ทองร่วง เอมโอษฐ์. (2558). ศิลปินแห่งชาติประจำปี 2554 สาขาทัศนศิลป์. สัมภาษณ์, 13มิถุนายน.
- ศิริอร หริ่มปราณี. (2553). สร้างเศรษฐกิจไทยด้วยความคิดสร้างสรรค์. *คิด*, 2(2), 15.
- อภิสิทธิ์ ไส้ตู่รุ่งไกล. (2553). คุณค่าที่ขายได้. *คิด*, 2(2), 5.